

Czy darowiznę można odwołać?

Zgodnie z definicją zawartą w Kodeksie Cywilnym, przez umowę darowizny darczyńca zobowiązuje się do bezpłatnego świadczenia na rzecz obdarowanego kosztem swego majątku. Częstą praktyką jest darowizna nieruchomości przez rodziców na rzecz dzieci. Zdarzają się jednak sytuacje, gdy obdarowani okazują darczyńcom niewdzięczność. W takich sytuacjach darczyńcy mogą podjąć działania względem obdarowanych, a mianowicie istnieje możliwość odwołania darowizny.

Odwołać można zarówno darowiznę niewykonaną, jak i już wykonaną. Inne są przyczyny odwołania darowizny niewykonanej, a inne darowizny wykonanej.

Uprawnienie **odwołania darowizny niewykonanej** uregulowane zostało w art. 896 Kodeksu Cywilnego. O darowiznie niewykonanej mówi się wtedy, gdy przedmiot tej darowizny znajduje się w majątku darczyńcy albo przynajmniej w jego posiadaniu. Zgodnie z powołanym przepisem, darczyńca może odwołać darowiznę jeszcze niewykonaną, jeżeli po zawarciu umowy jego stan majątkowy uległ takiej zmianie, że wykonanie darowizny nie może nastąpić bez uszczerbku dla jego własnego utrzymania odpowiednio do jego usprawiedliwionych potrzeb albo bez uszczerbku dla ciążących na nim ustawowych obowiązków alimentacyjnych. Odwołanie darowizny niewykonanej jest niedopuszczalne na podstawie art. 895 kc, jeżeli darowizna czyni zadość obowiązkowi wynikającemu z zasad współżycia społecznego.

Odwołanie darowizny na podstawie art. 896 następuje wskutek jednostronnego oświadczenia woli darczyńcy złożonego obdarowanemu w formie pisemnej. Skutkiem odwołania darowizny niewykonanej jest wygaśnięcie obowiązku jej wykonania.

W przypadku **darowizny wykonanej**, darczyńca może ją odwołać jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności. To czy zachowanie obdarowanego wypełnia znamiona rażącej niewdzięczności należy rozpatrywać indywidualnie w każdym przypadku. Ponadto rażąca niewdzięczność musi być okazana względem darczyńcy. Oznacza to, iż co do zasady obojętne z punktu widzenia art. 898 § 1 są zachowania obdarowanego wobec innych osób. Wskazać również należy, że cechą rażącej niewdzięczności może mieć zarówno działanie, jak i zaniechanie obdarowanego. Przykładem rażącej niewdzięczności jest: ciężkie znieważenie darczyńcy, popełnienia przestępstwa na szkodę darczyńcy przeciwko jego życiu, nietykalności cielesnej, zdrowiu fizycznemu lub psychicznemu, czci i godności osobistej i zawodowej oraz przeciwko jego mieniu, opuszczenie darczyńcy w chorobie, odmowa świadczenia pomocy i opieki, niemające uzasadnienia zerwanie kontaktów rodzinnych itp. Darowizna wykonana nie może być odwołana, jeżeli czyni zadość obowiązkowi wynikającemu z zasad współżycia społecznego oraz jeżeli darczyńca przebaczył obdarowanemu. Zaznaczyć należy również, że darowizna nie może być odwołana po upływie roku od dnia, w którym uprawniony do odwołania dowiedział się o niewdzięczności obdarowanego. W przypadku, gdy rażąco niewdzięczne zachowanie ma charakter ciągły (dotyczy to zwłaszcza zaniechania), termin roczny należy liczyć od chwili, w której stan rażąco niewdzięcznego zachowania ustał.

Odwołanie darowizny następuje przez oświadczenie złożone obdarowanemu na piśmie. Jest to jednostronne oświadczenie woli, które staje się skuteczne, gdy doszło do adresata w taki sposób, że mógł zapoznać się z jego treścią. W przypadku, gdy przedmiotem darowizny była rzecz ruchoma (np.: samochód), wówczas na skutek odwołania dochodzi do powrotnego przejścia własności tej rzeczy na darczyńcę. Obdarowany ma w związku z tym obowiązek wydania rzeczy ruchomej darczyńcy, zaś darczyńca może dochodzić (również na drodze postępowania sądowego) wydania mu przedmiotowej rzeczy. W sytuacji natomiast, gdy przedmiotem darowizny była nieruchomości, konieczne będzie zawarcie umowy obejmującej zwrotne przeniesienie prawa do nieruchomości (w formie aktu notarialnego). Jeżeli obdarowany nie uznaje odwołania darowizny za skuteczne, darczyńca może wnieść do sądu powództwo o zobowiązanie obdarowanego do złożenia oświadczenia woli powrotnie przenoszącego własność podarowanej wcześniej nieruchomości. W procesie takim, sąd będzie badał zasadność odwołania darowizny, a ciężar wykazania rażącej niewdzięczności spoczywa na darczyńcy.